

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: kariškiams 3 rub-
lai Atskiri numeriai 30 kap.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Mickevičiaus g-vė Nr. 16.)

Nr. 3

Kaunas, birželio mėnesio 5 diena

1919 m.

MOBILIZACIJOS PASKELBIMAS Laikinosios Lietuvos Vyriausybės ĮSTATYMAS

Kariškių kadro priėmimui, visi Lietuvos piliečiai, išėjusieji ne mažiau, kaip 4 klasių mokslą (gimnazijų, miesto ar kitų mokyklų) visi aukštųjų mokyklų studentai — gimimo 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899 ir 1900 m. šaukiami ir mobilizuojami.

Visi turi ne vėliau š. m. birželio mėn. 10 dienos užsiregistruoti pas Apskričių Viršininkus gyvenamoj vietoj.

Sąrašai, sudarytieji registracijos metu, turi būt perduoti artimiausiems komendantams.

Visus mobilizuotus vyrus komendantai privalo išslusti Kaunan Krašto Apsaugos Ministerijos žiniai ligi š. m. birželio m. 20 d., teikiant jiems palengvinimų ir išduodant pinigų kelionei.

Paliuosuojami Apskričių Viršininkai, milicijos vadai, vidurinių mokyklų vedėjai ir vidurinių mokyklų moksleiviai, tebeeinantieji mokslą.

Būtinai reikalingi valdininkai gali būti paliuosuoti, tik atitinkamoms Ministerijoms su Krašto Apsaugos Ministerija susitarus, bet ne daugiau 1/3 dalies mobilizacija šaukiamųjų tos Ministerijos valdininkų.

(pas.) A. Smetona
Valstybės Prezidentas.

(pas.) M. Slezevičius.
Ministeris Pirmininkas.

(pas.) Merkis
Krašto Apsaugos Ministeris.

(pas.) T. Petkevičius
Ministerių Kabineto Reikalų Vedėjas.

1919 m. gegužės mėn. 26 d.

Ko mes prisiekėme.

Nesenai buvo mūsų kariuomenės priesaika. Svarbus tai mūsų kariuomenės gyvenime įvykis, todėl apie šios priesaikos turinį šičion šiek tiek pakalbėsime.

Pats priesaikos turinys išspausdintas „K. Žodžio“ N 1. Čia peržiūrėsime tik kaikuriuos tos priesaikos pasižadėjimus.

Ten pasakyta: „Prisiekiu... šventai laikyti man įteiktą paslaptį“. Del tų žodžių kartais galėtų išeiti nesusipratimų. Beveik kiekvienas paprastas kareivis gali pasakyti.

— Man jokios paslapties neįteikta. Todėl man nėra ko ir laikyti.

Bet tokiame pasakyme būtų didelė klaida. Juk kiekvienas kareivis, pastodamas kariuomenėn, tuojau ir prie mūsų paslaptių prileidžiamas. Jis tą pačią dieną sužino, kiek jo kuopoj ar gal net ir visoj dalyj kareivių, kiek karininkų, kiek ginklų, gal sužino ir kiek šovinių, kur ginklai sudėti, kaip jie sergiami ir tt. Paskui jis mato, koks mūsų kariškiuose ūpas, kuo mūsiškiai patenkinti, kuo ne, ko mums trūksta ir tt.

Taip pat jis sužino, ką manoma dalyj veikti, girdi kalbų, kur ji manoma slūsti, kas gali būti liepta jai daryti, kokian frontan eiti kariauti ir tt.

Taigi iš to matome, kad nors daugumui kareivių ir neesti jokios ypatingos paslapties „įteikta“, bet žino jis labai daug. Visos gi tos žinios mūsų priešams labai įdomios ir reikalingos žinoti, kad mums, kad visai mūsų šaliai pikta padarius. Todėl jis siunčia pas mus savo šnipus, ieško mūsų pačių tarpe parsidavėlių, brangiai juos apmoka, kad tik sužinotų, kiek pas mus ginklų, kur jie sudėti, kaip saugojami, kiek pas mus kariuomenės, kur ji stovi, ką mano ji veikti, kuo kariuomenėj patenkinti, kuo ne ir tt.

Tas žinias priešai suseka ne tik per šnipus, ne tik per persimetėlius bei parsidavėlius, bet ir kitokiais būdais. Jo agentai, padėkime, landžioje visur, kur tik yra mūsų kareivių, klausosi, ką jie tarp savęs kalba, įsileidžia su jais kalbon, prisimeta mūsų draugu esąs, ir tyrinėja, ir klausinėja apie visą, kas dedasi kariuomenėje. Paskui kas jam reikia oraneša saviškiam.

Ir dažnai tenka girdėti kur nors valgyklose, restoranuose, vagonuose, ant rinkų mūsų kariškiuosius, besikalbančius apie kariuomenės reikalus, apie išleistas vyriausybės įsakymus. Kaip matai prisišlieja prie jų vienas kitas pašalietis ir klausosi išsijiojęs, ką kariškiai kalba arba net ir pats ima klausinėti apie šį bei tą, šie gi jam ir atsakinėja. Tuo būdu žinia sklaidžiama ir ji priešą tikrai pasiekia.

Taigi kad to nebūtų, būtinai reikalinga tylėti apie visą, kas kariuomenėj dedasi. Nereikia pasakoti niekam ir nieko: bus tai tavo draugas, giminė, ar kitas kariškis — vistiek tylėk. Jis pats nepapasakos priešui, tai priešas iš kitų, kuriems jis ką nors papasakos, sužinos kas jam rūpi. Štai ir išduota kariuomenės paslaptis, štai ir sulaužyta, kad ir ne tyčia, priesaika.

Toliau priesaikoj sakoma:

Prisiekiu... ligi paskutiniam kraujo lašinginti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, o taip pat mūsų žmones ir visą mūsų žemę nuo kokių nors užsienio ar vidaus priešų užpuolimo ir nuo visų tų, kurie mūsų krašte kels riaušių, ardys žmonių darbą ir ramumą ar kitaip kaip skriaus žmones.

Šie žodžiai labai svarbūs. Tai yra viso mūsų darbo, visų mūsų pastangų bei siekimų pamatas. Yra tai tikslas, dėl kurio mes kariaujame, savo kraują liejame ir vargstame.

Jei pasakyti: Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, tai šie žodžiai kitam gali ir nieko nereikšti, nes jam gali būti neaišku, kas tai yra ta Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ir kam ji reikalinga. Bet tolimesni priesaikos žodžiai paaiškina, kam ta laisvę ir nepriklausomybę reikalingi.

Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę begindami, mes giname ir mūsų žemę ir mūsų žmones nuo priešų pagrobimo bei skriaudos. Tik turėdami laisvą ir nepriklausomą Lietuvą galime būti tikri, kad mūsų žemė nebus priešų pagriebta, mūsų gi žmonės nebus skriaudžiami ir išnaudojami.

Štai ir pavyzdys: nespėjo lenkai Lietuvon įsiveržti, o jau galvoja, kaip čia mūsų žemę iš mūsų rankų ištraukus ir atgabentiems iš Lenkijos lenkams atidavus. Įsiveržė Lietuvon vokiečiai, rusai, lenkai ir ėmė plėšti iš mūsų žmonių duoną, gyvulius, vežimus, lupti iš jų įvairios rūšies mokesnius, baudmės pinigų, varyti „stuikas“ ir tt. O prie to viso ir mušė, ir daužė, ir koliojo, ir niekino mus. O ar turėjome kur pasiskūsti, kur teisybės ieškoti? Vienas žandaras ar kitas koks skriaudikas mūsų žmones plėšė, kankino, o pas kitą tokį pat turėjome su skunda eiti. Tartum varnas varnui akin kirsty.

Rasime tą teisybę, skriaudų-priespaudų atsikratysime, mūsų žemę nuo svetimųjų apginsime tik patys per savo įgaliotinius, per mūsų ir mums ištikimus žmones besivaldydami, tik savo pačių valdžią beturėdami. Tas viskas gi gali būti tik nepriklausomoje, laisvoje Lietuvoje. Todėl tie žodžiai ir menami mūsų priesaikoj, kad mums būtų aišku, už ką mes einame vargti ir kraują lieti.

Bet žmonės gali būti skriaudžiami ir ne tik grobuonių iš svetur įsiveržusių. Jie gali būti skriaudžiami ir šiaip įvairių vietos plėšikų ar šiaip riaušininkų. Ar tai maža buvo tokių atsitikimų, kad susidarydavo kokioj nors apylinkėj iš mūsų pačių žmonių plėšikų gaujos, kurios plėšdavo ir kankindavo žmones. Tuos plėšikus supančiodavo mūsų kariuomenė.

Ar vėl maža buvo tokių atsitikimų, kad šen ten atsirasdavo nenaudėlių, kurie keldavo tamsių žmonių tarpe nerimastį, kurstydami juos prieš mūsų valdžią, ragindami juos prisidėti prie bolševikų, mesti ramų darbą ir savavaliai savo apylinkėj valdytis. Ką tie kurstytojai būtų padarę, jei nebūtų pasiūsti mūsų kareiviai juos nuraminti? Tie kurstytojai būtų suardę ramųjų mūsų žmonių darbą, būtų suardę visą mūsų šalies gyvenimą, įvedę į mūsų šalį badą ir mus pačius būtų svetimųjų priespaudai atidavę.

Ar ne panašiai būtų padarę ir tie kurstytojai, kurie, šen ten pakampiuose atsiradę, buvo mėginę mūsų

Kazio Binkio

* * *

Ei, kareivi, kaip jos vardas?

Lietuva!

Mano kulka, tavo kardas, —

Na, eiva.

Pamatysi priešų gaują, —

Ženk artyn!

Kai paklaus jie, kur keliauji, —

— Ateitin...

Ateities dabodams valią

Stok ir gink!

Kai užstos jie tavo kelią, —

Prasiskink.

Štai, žiūrėk, jau priešai bastos...

Ko dairais?

Kraujo upėj nėra brastos, —

Nepraeisi!

Kaunas. 16. V. 19.

J. Mikuckio

* * *

Lūdėt dažnai... Kas liūdesį supras?

Minia papratus prie juokų,

Raudoj, raudoj, ji nieko nesuras.

Dažnai reik juoktis, nors sunku...

Lietus kad beldžiasi langan nakčia,

Kad mačius kapines sapne,

Kad nieko nėra aplink ir tik vilčia

Džiaugies, džiaugies tamsos tvane...

Kas ilgesį supras ir verks kartu?

Tu vienas ir naktis tamsi,

O ašaros kris iš dangaus skliautų...

Iš jų užgims rasa vėsi.

Gal gaivini svajones tu geras,

Ir raudi žuvusių aukų?

Bet vienas tu... Kas ilgesį supras?

Minia papratus prie juokų.

J. Buivydis.

Kovos Krikštas.

(Žiūrėk «K. Ž.» Nr. 2).

Jaselionis ir Povilas išėjo iš daržinės ginklats nešini. Juozas nuėjo tiesiog grįžton. Tėvai dar nebuvo grįžę iš bažnyčios. Žadėjo tikrai užvažiuoti pas broliene ir pas kūmą ant alaus. Matyt taip ir padarė.

Juozas nusinešė šautuvą į grįžią ir pradėjo jį išnarstyti. To darbo jis buvo išmokęs iš kareivių, stovėjusių jų kaime. Todėl kiek patyręs surūdijusias vietas, jis ilgai netrukęs, išardė šautuvą. Jam užėjo toks pakilęs ūpas, kokio iki šiolei nebuvo. Panašiai

žmones kurstyti prisidėti prie Lenkijos ir dvarininkų klausyti?

Aišku, kad žmonių gerovė, visos šalies ramybė bei nepriklausomybė galima naikinti ne tik užsienio priešams besiveržiant, bet ir viduj. Visus juos būtinai reikia nuveikti. Nenuveiksime mes jų — nuveiks jie mus. Taigi priešai tas aiškiai ir pabrėžiama.

Toliau dar sakoma: Prisiekiu su priešu griežčiausiai kovoti, neidamas su juo į jokias pažintis, sutartis ar šlaip susižinojimą raštu ar žodžiu, visą gi tai, ką apie priešą sužinosiu ar išgirsiu tuojau savo vyriausybei pranešti.

Šie žodžiai taip aiškūs, kad jų rodos, nėra ko ir aiškinti. Kas mums, kariškiams, belieka kits ir bedaryti, jei nekovoti su priešu, kovoti ligi žūt-būt, ligi priešą galutinai nenuveiksime, kad jis jau niekad nebedrįstų mūsų kraštan veržtis, kad jis ant amžių mūsų duonos ir turtų išsižadėtų, kad jis pažintų, ką reiškia ginklas, lietuvių rankos valdomas...

Mūsų dalykas tik kovoti. Susižinoti kaip nors su priešu — didžiausias nusižengimas net mirtimi baudžiamas. Taip pat kiekvieno kariškio priedermė pranešti savo vyriausybei apie visa tai, ką jam apie priešą tenka sužinoti.

Priesaikos žodžius kiekvienas kariškis privalo visuomet atminti ir pildyti juos be jokios atodairės, nesigailėdamas nei turto, nei gyvasties. Juk nepalyginamai geriau dorai mirti, negu gyventi nusidėjus, priesaikos žodžių neišpildžius, prieš savo sąžinę nusikaltus.

Rus.

Drausmė.

Drausmės reikalingumą kariuomenėje niekas neginčys. Be drausmės — nėra kariuomenės, drausmė kariuomenėje reikalinga, kaip žuvelei vanduo.

Paimsime keletą vaizdų iš gyvenimo.

Visiems yra artima savo šeimyna. Pažiūrėkime jos vidujinę tvarkon. Ten pastebėsime tėvo ar vy-

riausio brolio nurodymus, kurie yra privalomi visiems šeimos nariams.

Jeigu nebūtų tokio susiklausymo, tai ar žydėte-žydėtų gyvenimėlis? Juk yra tokių šeimynų, kur susiklausymo, drausmės nėra, — ką gi matome? — Trobos sugriuvusios, šeimynoj berniai, kiekvienas traukia ten, kur jo oželis veda. Tai ne gyvenimas, tai pragaras...

Pasiklausę gero choro arba orkestro, pastebėkime kokla ten drausmė. Ten vieno žmogaus mostelėjimas yra šventas visiems ir visi savo pareigas suprasdami, atatinamai įvertina tokį ar kitokį mostelėjimą. Be tvarkos, be susiklausymo išeitų ne choras, bet būrio žmonių staugimas, ne orkestras, bet čirpinančių žmonių grupė, negirdėtume gražių, širdies žavėjančių melodijų.

Paimkime rusų armiją. Ji visai subyrėjo vien delto, kad drausmė kariškių tarpe žlugo.

Paimkim garsią vokiečių armiją, ir gi pastebėsime tą patį, kas atsitiko rusų armijoje, kur tik joje drausmė žlugo.

Armija be drausmės, be susiklausymo atrodo į plėšikų gaują, kurioj išvysi kareivį kupčiaujantį pavogtais daiktais, parduodantį valdiškus daiktus. Neišgirsi iš jų nieko gero, bet vien tik blogą. Tokia kariuomenė yra visuomenės jungas, visuomenei pavojinga. Ji galima palyginti su parazitais, kurie siurbia žmogaus kraują ir jokios naudos neatneša.

Delko mūsų priešai, negalėdami mus nuveikti kojoje, slaptai eina mūsų eilėms ir įkalba jaunus kareivius neklausyti savo vadų, ardo kariuomenės vidaus tvarką? Priešų šnipai gerai žino, kad kariuomenė be drausmės negali gyvuoti, ji turi subyrėti. Jiems to ir reikia, kad mus pavergus, kad mus laikyti savo vergais, kaip kad keletą šimtmečių buvome. Jie vėl jungą uždės ant mūsų sprango, dar pažabos ir vilksime prakaituotą jungą, keikdami savo likimą, savo gimimą ir vėl pas ponus į baudžiavą eisime.

Nenorėdami vergauti, klausykime savo vadų įsakymų, raukime iš savo tarpo piktžoles, kurios neduoda mums sustiprėti, saulės išvysti.

su juo būdavo tada, kai jis svajoto apie laisvę, nepriklausomą Lietuvą. Tos svajonės pas jį buvo jau labai senai. Vos tik išmokus skaityti jam teko paskaityti Lietuvos istoriją. Kada tik būdavo plačiau svarstomas Lietuvos likimo klausimas, jis mušančia širdimi sekė kiekvieną žinutę. Štai dabar jam ir teks pasėkti tuo senu, išsvajotu, bočių pėdų taku. Štai ir jis bloškia savo likimą į Lietuvos prieglobstį. Jam užėmė dvasią krūtineje ir jis, nei pats nejudamas, užtraukė žinomą dainą:

Tegul giria šlamščia, užta,

Tra-ta-ta, tra-ta-ta.

O mes trauksim į karužę

Tra-ta-ta-ta-tam...

Tik staiga už durų pasigirdo:

Su-u-ustiprinsim-m šiandien dvasią,

O ryt kraują liesim drąsiai

Tra-ta-ta...

Ir duryse pasirodė Paragius su šautuvu ir durtuvu. Įeidamas jis tarė:

— Na, matau proto įgavai. O aš maniau, kad aš gavau geresnių už tave draugų. Su manim iš mano sodžiaus eina du: Piplys ir Putrius su šautuvais, — pažįsti juos? Ir gavau pora šimtų šovinių.

— E-e-e, iš kur gavai tiek šovinių?.. Na, ką, vadinas, eini į kariuomenę?

— Dar klausia. Geriau patark, ką su savim pasiimti? — užklausė susirūpinęs Juozas.

— Žinai — pasiimk merginą. Juk doros merginos ne ant kiekvieno žingsnio rasi.

— Et, ką čia? Visos merginos sodziuje doros, tik miesteliuose nudėvėtos per tiek rankų einant.

— Taigi pasiimk šio to, tik nesunkaus. Aš pasiimu baltinių pamainą, nes nenoriu utėlių turėti. Imk ir tu tą patį, be to dar kaidrą, tik lengvią. Sunkios geriau neimk. Batus imk gerus. Jei turi, imk kailinių. O užvis geriausiai, tai siūly su adata. Bolševikas gal peršauti kelnes, tai nebus kada nubėgti pas Stasę ar Ele, kad kelnes ant pasturgalio sulopytų. Eė, praėjo tie laikai. Čia jau ne Panevėžys... O, o... pats dar žinai ką? Pasirūpink iš savo mylimosios gauti kuškelį plaukų ar gabalėlį kokios nors medžiagos, įsidėk medalionan ir, žinai, tai bus geriausias talismanas. Tave saugos nuo bolševikų kulų. Na, žinoma, tu pa...

— Et, ir nuvažiavai! Tur būt gavai Pypliuose šio... — pertraukė Jono kalbą Juozas ir parodė, spraltelejęs į gurklį.

— Na, na, ką ten. Ar žinai: Pabiržėje jau bolševikai. Matai, greit jau reikės už darbo, — šiek tiek rimčiau tarė Jonas.

— Netik Pabiržėje, bet ir Biržuos ir Saločiuose. Neužklupsi manęs tokia naujiena. O aš tave tai užklupsiu. Ar žinai, ką aš gausiu? — kvi-ko-svy-d-š Supranti?

— Na-a-ai — nustebėjęs užtraukė lomas ir pa-

Kas buvo Amerikoje, tas gerai žino tą laisvą šalį. Ten kariuomenės pamatas buvo savanoriai. Šiame kare atsižymėjo didžiausią drausmę, pertat ir numušė grobuoniams rankas. Sugniužino imperalistų pavergėjų siekimus ir apskelbė tautoms laisvę, pripažino tautoms apsisprendimo teisę.

Mūsų kariuomenė irgi savanoriai. Pasekime užjūrinės laisvės šalies pavyzdžiu ir neduokime mindžioti savo teisių, iškovokime sau teisę būti laisvais, nepriklausomais.

Neretai atsitinka, kad nelabai įvertina kariuomenėje drausmę, per ką atsitinka visokių negeistinių nuotikių, kurie neprivalėtų būti kariuomenėje. Kad drausmė prigytų kariuomenėje, reikalinga, kad tie, kurie skelbia pamatinius jos dėsnius, patys Atatinkamai tą drausmę suprastų, patys elgtūsi visuose gyvenimo krypsniuose kaip to drausmė reikalauja, kad gyvu pavyzdžiu rodyti jos reikalingumą.

P. K.

Del kariuomenės auklėjimo.

Vienas svarbiausių kariuomenės tikslų yra ginti Lietuvos laisvę, jos nepriklausomybę nuo visų jos priešų. Gynimas gi apsieiskia nugalėjime tų, kurie drysta kėsintis užgrobti mūsų tėvų šalelę, ir būti mūsų valdovais, neatsižūrėdami į šalies gyventojų norą. Nors tai ir gailėtinas apsieiskimas, bet savo teisėms apginti ir kliūtims nugalėti, pasaulis neišrado nieko geresnio, kaip tik jėgą.

Kad savo priešą nugalėjus, vartojamos fizinės (medžiaginės) ir dorinės pajėgos. Bet mes, kariškiai, dažnai atkreipiame labiausiai dėmesį į fizinę pajėgą, veik suvis užmiršdami apie dvasinę pajėgą. Tuo tarpu gi dvasinė pajėga kariuomenėje yra labai svarbi. Tai galima išreikšti šitaip: armijos galė lygi jos masei, padaugintai ant jos dvasios jėgos.

Karų istorijoje mes galime rasti daugybę pavyzdžių, kuomet neskaitlinga kariuomenė sumušdavo du, tris kart skaitlingesnę. Ten rasime pavyzdžių, kaip blogai apginkluota armija nugalėdavo gerai apginkluota, kaip nežiūrint padarytų taktikos paklaidų, vadai laimėdavo mūšį. Ir visko to priežastimi buvo kariuomenės dvasia.

Pasaulyje yra pajėga galingesnė už patrankas, kulkosvydžius, šautuvus. Pajėga toji susideda iš proto, kuris sprendžia, iš valios, kuri vykdyti ir narsumo, kuris neatsižvelgia į mirtį. Toji pajėga paplitus masėse, kolei joje yra pasišventimo jausmas, kuris sukelia tą pasiryžimą žūt ar būt. Ir tik tuo pasiryžimu galima įgauti laimėjimo, sulaukti pilno pergalėjimo.

Melijaz'as savo knygos įžangoje „Karo elementai“ sako: „Tik dorinė pajėga nusveria kiton pusėn mūsų lygsvarą“.

Visi strategai pripažįsta dorinei pajėgai svarbios reikšmės. Šiuo klausimu daug pasidarbavo Marselles — Italuose, Klauzevic'as — Vokietijoje, Dragomirovas Rusuose, Melijaz'as — Fransuose. Šiandien vargu kas beužginčys dvasinės pajėgos esmės bei svarbos. Tik skirtingas klausimas apie tai, kaip įkūnyti toji dvasinė pajėga kariškių tarpe. Pedagogikos atžvilgiu kaip klausimas išdėstinėti, turi nemenkesnės reikšmės, negu kitas klausimas, būtent ką išdėstinėti.

Gyvenime mes matome, kad net techninis kareivių ruošimas, vienodose aplinkybėse, nevienodas įvairiose kuopose — vienos eina pasekmingiau, kitose blogiau. Priežastis ir gi aiški. Vienas kuopos vadas žino apskritai apie auklėjimą, turi Atatinkamų mokymo metodų ir moka racionaliai jais naudotis. Kitas gi to neturi, arba nemoka pritaikinti gyvenime. Taigi, jeigu pasekmingesniam techniniam kareivių priruošimui reikalingi tam tikri metodai bei mokymo būdai, tai tuo labiau jie reikalingi išauklėti kariškių tarpe tam tikrų dorinių kiekybių.

Bet kur radus tuos būdus bei metodus?.. Auklėjimas yra savytas menas. Auklėtojas gali atrasti kelius, labiausiai tinkančius dvasinei auklėtinių organiza-

žiūrėjo į Juozo veidą, manydamas, kad tas juokauja, bet Juozas rimtai sakė. — Kaip tai?

— Ot gausiu, ir išmėginsiu, ar tu tiesą sakei, kad moki su kulkosvydžiu apsieiti. O kame gausiu, tai mano dalykas. Rytoj ateik, pamatysi.

— Gal man reikės padėti gauti? — užklausė įdomaudamos Jonas.

— Ir be tavęs apsieisiu, — mojo ant jo ranka Juozas.

Jonas pasigraibė po kišenių traukdamas:

Greitos, kaip vilnys, gyvenimo dienos,
Kasdien mirtis artyn.

Įpilk, pripilk, drauguži,
Gyvenimo lašų.

Gal būt, kad rytoj
Būsim žemėj šaltoj.

Įpilk, pripilk...

Paėmė kepurę ir, švilpiniuodamas tą pačią dainą, išėjo pro duris.

Juozas, likęs vienas, sudėjo šautuvą ir užlipo ant aukšto. Belandydamas pastoges, jis rado supelėjusį, pažaliavusį rusišką krepšelį, tur būt, dar turkų karo laikų, bet dar gana stiprų. Kitame kampe rado gabalą brezento, pakraščiuose nuspurijusį. Jam tad dilgt mintis galvon: gi eskimaj! Jie ir žiemą guli ant sniego ir nesušala. „Jie guli odos maišuose, kuriuosna įlenda su galva ir kojomis...“ jis prisiminė žodžius iš kaž kokios geografijos. Na, jei nėra odos, galima iš brezento, nors ir reikės viduje susisupti į kaldrą.

Juozas, daug negalvojęs, nuriogino nuo aukšto brezentą, nupiovė reikalingą gabalą, atsidarė motinos siuvamąją mašiną ir pasisukinėjęs, pradėjo siūti. Nulūžo jam besiuvant trys adatos, tečiau jis pasiuvo maišą, kuriame jis visas tilpo. Galą jis padarė užraukiamą ir susisūpęs į kaldrą, pabandė įlįsti. Maiše nebuvo nei gera, nei patogu, bet Juozas ilgai jame ir netupinėjo. Susidėjo, kaip reikiant, ir nuėjo į mamos kamara. Visų pirma jis ten nukabino gražią eilutę dėrų. Pažvelgęs ant lentynos, jis pamatė sūrio ir sausainių, kurie taip reikalingi kelionėje. Visą tai paėmęs gerame skaičiuje jis dar prisišlijo prie lašinių. Suėmęs visą, susikrovė krepšelin ir visą tą savo „turtą“ susikrovė po lovos.

Kaip tik tuo laiku atlėkė uždušęs Povilas.

— Na, susirengiau ir aš... U-f-f-f. Ar žinai ką? — ir jis prisilenkė prie Juozo ausies. — Buvau Butkių pirtyje. Išmušiau lentų skliautą, įsileidau į vidų, — mat pati pirtis užrakinta, — pradėjau kasti ir atkasiau — dėžę su kulkosvydžiu. Žinai gerai apžiūrėtas ir net nesurūdijęs. Kėliau, kėliau, kur tau! — Ko tik trūkio negavau. Sunkus, biaurybė! Ištrankiau vieną kulkosvydį ir užrioglinęs ant aukšto, ėmiau graibyti po dėžę. Gi aure, dėžučių skardinių... Atidariau, žiūriu — tokiam kaspynė sudėti rusų šoviniai. Aš pamaniau, kad taip ir reikia ir sukroviau juos ant aukšto. Manau, šiandien Rutkus per mitingą pasakos, kokie tie bolševikai geri, o mes jį apdirbsime, kaip Spurgi per jomarką. Taigi aš užkasiau duobėje tuščią dėžę, uždengiau žeme šiaudais. Vakare pasiimsim! — pasakojo Povilas.

ejai. Bet antrą tarus, neužginčysi ir to, kad moksliniam išdirbta karinė pedagogika negalėtų nurodyti pamatų, kuriais reikia vadovautis pasirenkant šį ar tą auklėjimo būdą.

Kiek mums žinoma, tai Bulgarų armijoje yra įvesta karinė pedagogika. Ir tai labai geistina. Ypač kariuomenėje svarbu nustatyti tam tikrus, bendrus auklėjimo būdus. Tuomi žymiai bus palengvinta auklėtojų užduotis. Dabar sunku išvengti daug nepatogumų, kurie kyla dėl auklėtojų daugumos ir auklėjimo būdų įvairumų. Panašiai galvojant ir pritaikinant mūsų kariuomenei, reikia atsivėlgti į mūsų, Lietuvos jaunimo psichiką. Ir tuomet sumažėtų bergždžių bandymų ir bereikalingų eksperimentų skaičius. Auklėjimo vieno dūmo būdų stoka turi savo blogas puses. Auklėtojų daug ir jų auklėjimo įvairumas įneša priešingos viena kitai įtekmės. O tasai trukdo pasekmingą kariškių auklėjimą, taip lygiai, kaip didelė įtekmė griežtai priešingų idėjų silpnina proto energiją.

Taigi svarbu, kad kariškiai, kurie rengiasi arba rengiami tapti kareivių auklėtojais išneštų su savimi iš mokyklos tvirtas bei suvienodintas pažiūras ir žinias į kūno ir dvasios pajėgų auklėjimą. Ypač tas svarbu mūsų jaunai, vos dar tik užgimstančiai armijai. Joje nėra užtekinamai atitinkamo kadro, iš kurio galėtų pasimokinti mažiau kariškuose dalykuose įgudę. O daugumai jaunų karininkų bei karių tuojau gali prisieiti savarankiai mokytis kareivius, ir kartu su fizinėmis pajėgomis auklėti ir jų dvasines pajėgas.

J. S.

Vlodo Parausvinio

Lietuviai kariškiai Rusuos.

(Žiur. «K. Žod.» Nr. 2).

II.

Pirmasai organizuotas Rusijos armijos lietuvių kariškių suvažiavimas.

Kaip kariškiai vaizdavosi Lietuvos politinę ateitį? Atsiradimas K. S. Centro Vyk-

domojo K-to. Lietuvių kariuomenės steigimo klausimas. Kariškiai Rusijos Lietuvių Seime.

Pirmasai organizuotas lietuvių kariškių suvažiavimas įvyko 1917 m. gegužės 25 d. (seno stil.) Petrapilyje. Saukiamas jis buvo laikino vykdomojo komiteto Lietuvių Kariškių Sąjungos, prisilaikant tos proporcijos, kad 200 kariškių rinkdavo vieną atstovą. Iš viso suvažiavo 88 delegatai, kurie atstovavo 16-ka tūkstančių kariškių. Maža, deja, suvažiavime buvo atstovų iš karo apkasų, o daugiau užnugarinių, kurie, kaip pasirodė, buvo dideli priešai savų pulkų steigimo. Kaukazo frontas, kur būta kaip tik nemaža lietuvių kariškių, liko suvis be atstovybės.

Rusų revoliucijos apraiškos darė tam tikros įtakos į suvažiavusius, kadangi suvažiavime ne tiek buvo pašvesta laiko dienotvarkės klausimams gvildinti, kiek „buržuazijos garbinimui“ ir tai, matyti, svetimos, kadangi savi kuržujai ir neburžujai buvo pavirtę į proletarus — tremtinius.

Šviesiu suvažiavimo krislu buvo vienu balsu tartas žodis dėl Lietuvos politinės ateities, kurį kaipo turintį gilią istorinę reikšmės čia paduodu:

I.

Pirmasai vietai ir laisvai organizuotas Rusų Armijos Lietuvių karininkų Suvažiavimas, nutarė:

1. Linkėti Lietuvių Tautos Tarybai išvermes sunkioj kovoj dėl Lietuvos Tėvynės laisvės;

2. Išreikšti Laikinai Valdžiai ir Darbininkų bei Kareivių Atstovų Tarybai savo nuostabą ir pasigailėjimą, kad Lietuvių Tautos Tarybos deklaracija kovo m. 13 d., įteiktoji Laikinajai Valdžiai ir darbininkų bei Kareivių Atstovų Tarybai, taip pat Laikino Lietuvos Valdomojo Komiteto pranešimas Laikinajai valdžiai gegužės m. 2 d. tebelieka neapsvarstyti ir nepritari;

3. reikalauti, kad senųjų tarptautinių sutarčių išdraskyta ir nauju Laikinos Valdžios nutarimu — pavesti Suvalkų guberniją Lenkų karalystės Likvidacijos Komisijai — tebedraskoma Lietuva būtų sujungta, ir tam tikslui —

— Ir taip greit, — nustebo Juozas. — Na, o tu viską turi?

— Del turėjimo gal ir turėčiau, bet, žinai, kas? Aš šiltų baltinių neturiu... — tarė lyg ir nusiminęs Povilas.

Juozas tylėdamas pasirausė po savo pintinę ir atnešė baltinių punda. Rades, kas reikia, padavė. Visą išžiūrėjęs Povilas išėjo rengtis.

Juozas prigulė ir pradėjo svajoti apie būsimas dienas.

* * *

Taukšt! Bildu, bildu, bildu! Taukšt, taukšt! — pradėjo kažkas baldytis po langus.

„Tra-ta-ta-taukšt!“ — kažkas net lūžo.

Troboje sujudo visi. Seniai Jaselioniai, ką tik parvažiavę iš svečių nespėjo dar sumigti. Dilgt galvoje pernykšti metai — „plienčikų“ metai, kada bijojai kasnakt užpuolant, rūpestingai rakindavai langus ir duris, sykiu bijodamas, kad neuždegtų trobų. O iš kitos pusės galėjai sulaukti kalėjimų ir mirties. Baisūs laikai!

„Ta-ta-ta-ta!“ dar didesne jėga pradėjo daužyti į duris. Jaselionienė užsimovė sijoną ir persižegnojo. „Apsaugok, Viešpatie, nuo bolševikų“, šnabzdėjo jos lūpos, o širdis baimingai plakėsi. Jau visiems buvo žinomi tie bolševikai ir nors nematė jų, bet suprato, kas jie per paukščiai.

Pabudo Juozas. Straktelėjo iš lovos. Sugriebė šautuvą ir kiša tamsumoje šovinius rėkdamas:

— Kas čia?!

— Aš, Paragius. Juozai, kelk! Bolševikai Tamulioniuose! — pasigirdo už lango.

Visi kruptelėjo.

Užgirdęs žodį „bolševikai“ Juozas paspaudė elektros lemputę ir šoko prie durų. Įėjo Paragius su šautuvu, šovininėmis apsikabinėjęs, o už diržo buvo matyti pora rankinių granatų.

— Nu, Juozai, darban! — tarė Paragius.

— Povilai, kelk! — sušuko Juozas. Bet Povilas jau buvo atsikėlęs. Jam neramu šiandien buvo. Jautė, kad įvyks kaž kas nepaprasto. Todėl nuo vidunakčio atsikėlė, susidėjo kas reikia kelionei ir laukė. Kaip pradėjo baldytis, tuoj suprato kame dalykas ir tuoj priėjo prie Juozo.

— Na, tėtusi, ir matutel! — netikėtai tarė Juozas, — uždegkit šviesą.

Motina uždegė šakalį ir nustebo, pamačiusi apsišarvavusius ir apsiginklavusius.

— Tėveliai, reiks mums dabar skirtis. Negyvensim mes bolševikų junge, netarnausim jų priepaudos ir neapykantos dievams. Traukiamės iš čia tuojau.

Seniai Jaselioniai buvo lyg perkūno trenkti. Nustebo tėvas ne tiek iš žodžių, kiek pamatęs ir supratęs, kad Juozas ne nuo bolševikų mano pabėgti, bet jiems įlašinti į pasturgalį. Taigi senis tik ir tarė:

— Šia tau! Ir pasakyk tu man!

Motina išplėtus akis žiūrėjo, tartum netikėdama savo ausim ir akim. Jos mylimas sūnelis ir štai kas darosi. Puolė, kaip vilkė, prie savo sūnaus, apkabi-

a) kad Suvalkų gubernija būtų Laikinosios Valdžios Lenkų karalystės išskirta,

b) kad Vilniaus, be Vileikos ir Disnos apskričių, Kauno ir Suvalkų gubernijos būtų Laikinosios Valdžios sujungtos į vieną kūną—Lietuva,

c) kad dėl šitojo sujungimos Laikinosios Valdžios būtų išleista tam tikras valstybinis aktas

ir d) kad Vilniaus, Kauno ir Suvalkų gubernijos, dalys Didžiąją Lietuvą sudarančios, būtų Laikinosios Valdžios pavestos valdyti Laikinam Lietuvos Valdomajam Komitetui.

II.

Pirmasai viešai ir laisvai organizuotas Rusų Armijos Lietuvių Karininkų Suvažiavimas, apsvartęs Lietuvos politinę ateitį taip pat turėdamas omenyje, kad visa Lietuva — taip Didžioji taip Mažoji — tapo didžiausioji pasaulio karo auka, kad amžiais kaupiama medžiaginė Lietuvos gerovė liko karo vėselos sunaikinta, ir kad Lietuva tėra vidurinių Europos Valstybių kariuomenės užimta, nutarė:

1. kad Lietuva turi būti laisva;
2. kad Lietuvoj turi būti demokratinė tvarka — patys žmonės turi Lietuvą valdyti;
3. kad tik Steigiamasis Lietuvos Susirinkimas gali spręsti Lietuvos valdymo formą lygiai ir Lietuvos santykius su kaiminėmis tautomis bei valstybėmis;
4. kad Lietuvos ateities neturi teisės spręsti jokia valstybė pati viena;
5. kad Rusijos Steigiamasis Susirinkimas turės pripažinti Lietuvių Tautai teisę spręsti Lietuvos valstybinį gyvenimą Lietuvos Steigiamajame Susirinkime;
6. kad Lietuvos klausimas yra tarptautinis klausimas, taipgi ir Lietuvos ateitis gali būti sprendžiama tik Tautų Taikos kongrese;
7. kad į šitąjį Tautų Taikos Kongresą turi būti kviečiami lygiomis teisėmis su kitų valstybių ir tautų atstovais ir Lietuvių Tautos atstovais;
8. kad šitame Tautų Taikos Kongrese turi būti sujungti Didžioji ir Mažoji Lietuva.

no jį, prispaudė jį prie savęs verkdamas. Nuriedėjo ir Juozui porį ašarų. Bet jam skambėjo ausyse: „bolševikai“. Kiek trukus, jis pasiliuosavo iš motinos rankų ir pradėjo skubiai rengtis. Motina aplinkui klupščiojo verkdamas ir paduodama jam tai šį, tai tą. Galop ji nubėgo į pavalgę ir atnešė gardžių pyragėlių, sviesto. Pamatęs tai Juozas tarė:

— Veltui, mama, aš jų neimsiu. Man tik sunkumas. Kas man buvo reikalinga, aš jau pasiemiau.

Tėvui ir gi riedėjo ašaros, bet jis susivaldė. Jis ir pats buvo kariu, ir narsiai kariavo. Už narsumą net ir kryžių gavo. Dabar gi, žiūrint į sūnų, jam kilo pasididžiavimas, kad jo sūnus pasekė tėvo pėdomis. Jis pliaukštelėjo sau kakton ir tarė:

— Ne, sūneliai. Jums pėstiems nereiks eiti. Atiduosiu jums arklį ir roges. Valdykitės, kaip tinkami; kol bus reikalinga — važinėkite, neberekės — paroduokite. O dabar... — Jis išėmė mašną ir ištraukęs pluokštą pinigų atidavė jau apsirengusiam Juozui. Paskum užsidėjo kepurę ir išėjo laukan.

Juozas ištraukė kulkosvydį ir parodė Jonui. Šis paklabeno rankena, pažiūrėjo ir paglostė tardamas:

— Geras paukštis.

— Aa, — tarė pasididžiudamas Juozas. — Na, kaip išrodo?

— O, šiai lakštingalai balsas dar nesugedo. Eė, užgiedos ji bolševikams, kad net rietai drebės. Vyras iš tavęs, — tarė Paragius.

Be to, suvažiavimas nutarė pasiulyti laikinajai Valdžiai ir darbininkų bei Kareivių Atstovų Tarybai kuo greičiausiai ir pirm Rusijos Steigiamajį Susirinkimą iauksiant—aiškiai paskelbti, kaip jis riša Lietuvos klausimą.

III.

Pirmasai viešai ir laisvai organizuotas Rusų Armijos Lietuvių Karininkų Suvažiavimas, apsvartęs gyvenamąją politikos dieną ir atsinešimą prie karo, nutarė:

1. kadangi Didžioji Rusijos Revoliucija iškėlė viso pasaulio demokratijų ir tautų obalę, palaikyti tikrąją rusų demokratiją, kadangi jėnai vykdo revoliucijos išreiktus obalčius;

2. kadangi didysai Europos karas yra kilęs imperijalizmo bei kapitalizmo pastangomis — pripažinti, kad jis turi būti kuo greičiausiai baigiamas pamatais didžių ir mažų tautų apsisprendimo bei jų laisvos sąjungos.

IV.

Pirmasai viešai ir laisvai organizuotas Rusų Armijos Lietuvių karininkų Suvažiavimas praneša Lietuvių Tautai, kad lietuviai karininkai, kaipo tikri Lietuvos Tėvynės sūnūs, yra pasiryžę visuomet, visur ir visokioms aplinkybėms esant, visa savo pajėga remti Lietuvių Tautos iš seno statomus Laisvės reikalavimus ir ginti Lietuvos Tėvynės Laisvę.

Suvažiavime pora kariškių darė pranešimus prie uždarytų durų, kuriuose buvo nužiūrėtas, maždaug dabartinis Rusijos likimas ir dėlko perdaug dangstyti ir užsitikėti Rusijos demokratija nėra galima, to labiau, kad ir esanti tada Lvovo Laikinoji valdžia ir kariuonių bei darbininkų Taryba į lietuvių reikalavimus neatsižiūrėdavo.

Suvažiavimas turėjo daug reikšmės. Jis sustiprino kariškių Rusuos organizaciją, sudarė lietuvių kariškių sąjungos Vykdomąjį Centro Komitetą iš 15 narių, o atsilankę suvažiavime lietuvių politinių partijų

Jis pristūmė kulkosvydį prie durų ir išvežė lauk. Ten jau stovėjo pakinkytos rogės. Įėjo senas Jaselinis ir atsirėmė į duris. Kaip ne kaip, o skaudu buvo su sūnūmi atsisveikinti. Juozas apsižiūrėjo, ar viską paėmė, išnešė pro duris. Kas buvo sunkesnio sudėjo į roges. Senė motina nešė pavilgą (valgomieji daiktai), tai ką nors iš drabužių ir vis kukčiojo.

Kada viskas buvo išnešta, Juozas puolė tėvams po kelių tardamas: — Palaiminkit, tėveliai!

Senis tėvas, vos susilaikydamas nuo ašarų, peržegnojo Juozą ir pabučiavo jam į galvą. O matušė apsikabino ir, kalbėdama poterėlius, ilgai verkė.

Peržegnojo senis ir Povilą, nors ir ne savo sūnų. Davė ir jam dėl kelionės iš savo mašnos.

Juozas išėjo suspausta širdimi. Išėjęs, jis pabučiavo dar tėvams rankas ir sėdo rogėms. Atsisveikino jis ir su samdininke Magde. O Paragiui užrantytgalviui tuoj dilgtelėjo mintis ir jis, prisišaukęs ją prie savęs, įgnybė jai pašonėn ir tarė ausin:

— Ei, Magdut, klausyk manęs. Jei neklausysi, — tuoj pabučiuoju. Jei greit ateis bolševikai, tai uždek iš užpakalinio-lango, kur matosi Ožragio miškas, žvakę ar žibintą, ką tik nori, by tik šviesa būtų. Ar supranti? — Dar sykj merginą įgnybė ir šoko į roges. Prie rogių priėjo dar du vyru. Tai buvo Paragius keliaudraugiu. Juozui gnaibė širdį ir jis vos laikėsi, kad neapsiverkus. Sunkiau jautė save ir Paragius. Ir jam buvo sunku su motinėle skirtis. Bet reikėjo.

(T. b.)

atstovai įgavo aiškios nuomonės apie mūsų kariškius. Be to savi bei svetimi laikraštininkai apie lietuvius kariškius padavė spaudai atatinamų žinių, kurių ypač rusams labai trūko.

Savos kariuomenės steigimas šiame suvažiavime negavo pilno pritarimo. Reikia tai aiškinti, tuomi, kad kuone visi buvo sugauti tada revoliucijos ūpu. Brangindami revoliuciją, ir su ja sąryšyje tą laisvę, kurią ji atnešė, kariškiai į visą ką žiūrėjo itin labai gražiai. Suprantama, kodėl žymi dalis suvažiavusių, manydama, kad lietuviai kariškiai sudaro dalį rusų revoliucinės armijos, tartum bijojosi ir klausimą kelti dėl tautinių pulkų, kad tuomi „nenusidėtų“ ar nepakenktų pačiai revoliucijai. Todėl savo rezoliucijoje pasisakė, kad, girdi, „tautiniai legionai, sėdami karinį šovinizmą stiprina kontrevoliucinius gaivalus“ ir panašiai.

Mažuma įgaliotinių buvo lietuvių kariuomenės steigimo šalininkė ir galutiną jojo išrišimą norėjo pavesti Tautos Tarybai, kuri tada Gyvavo Rusuos, sudaryta iš įvairių politinių partijų.

Didžiu savo pulkų šalininku ypač buvo karininkas Klimaitis, kuris davė labai svarbių ir logingų motyvų. Tie motyvai dabar pilnai pasitvirtino, kadangi kiekvienam mąstančiam žmogui turėjo būti aišku prie ko privės Rusijos demokratijos tarpe vaidai, nesant joje vieno revoliucinio fronto.

Ateitis tai parodė, o gyvenimas, kaip žemiaus iš rašinio pamatysime, privedė prie būtinumo savo pulkų steigimo.

Sąryšyje su suvažiavimu reikia paliesti kariškių dalyvavimą ir pačiame Rusijos Lietuvių Seime, kadangi visi kariškių suvažiavimo nariai, turėdami tolygius mandatus Seimo nariams, galėjo pilnateisiai Seime dalyvauti. Ten, žinoma, jie pasiskirstė ir susiliejo su kitais Seimo nariais pagal savo partijų.

Skilus seimui į dvi dalis, kariškiai vėl padarė susirinkimą ir, deja, išnešė nutarimą paremti kairiąją dalį. Tai buvo išreikšta sveikinant Seimą ir dar raudonos vėliavos akyvaizdoje, kurią kariškiai su savim atsinešė. Be abejo, toksai kariškių nusistatymas turėjo nemažos reikšmės į Seimo darbus, o kariškių remimas kairės pusės, parodė jų veidą. Pareiškę savo nusistatymą dėl Lietuvos politinės ateities (žiūr. aukščiau), kur aiškiai glūdi Lietuvos nepriklausomybės reikalavimas, ir šiaip reikšdami savo prielankumą kairiajam sparnui, žinoma, neperdaug nuosekliai padarė, kadangi dešiniųjų Seimo narių rezoliucija dėl Lietuvos politinės ateities buvo kariškių rezoliucijai artimesnė.

Kariškiai tad buvo „kairi“, bet kairi savotiškai. Visa tai galima aiškinti vien didele revoliucinio ūpo intaka ir kariškių šiek-tiek kitokia psichologija. Jų simpatijos kairėje, kadangi iš ten laisvė atėjo ir kartu jie, kariškiai, kitaip negali savo šalį vaizdinti, kaip tik nepriklausomą, kas ir abiejų sparnų rezoliucijoje buvo, tik vienur aiškiai, kitur netaip aiškiai išreikšta.

(B. T.).

Pušaloto partizanai.

(Žiūr. «K. Z.» Nr. 2).

Bet nusibodo mūsų partizanams sėdėti be jokio veikimo. Ir šit jie važiuoja į Joniškėlį prašyti vokiečių pagalbos, kad padarius žygį. Kaip paprastai pažada gerai pavalgydinti, pagirdyti ir vokiečiai sutinka. Tai buvo balandžio mėnesio pradžioje. Naktį visi nu-

vaziavo į Niurkonius. Prie pat Lavėnos išrinko kulkosvydžiams poziciją ir rytui išaušus atidarė ugnį. Rusai stovėjo kitoj pusėj Lavėnos. Vienoje daržinėje jie pastatė savo kulkosvydį ir laudė iš daržinės lango. Vienas vokiečių kulkosvydis stovėjo labai arti ir bolševikų ugnis jį pagadino. Bet pasisekė susekti rusų kulkosvydžio vietą ir mūsų partizanai nutaikė savąjį. Kulipkos perdėm subadė medinę daržinę, kurioje žuvo į 30 rusų. Jie pabūgo, jau pasirengė bėgti, bet ir mūsų būta mažų jėgų. Be to rusams atvyko pagalba, partizanų kulkosvydis sugedo ir reikėjo trauktis atgal. Vokiečiai paėmė geresnius partizanų arklius ir nuvaziavo. Pušalotiečams likosi blogesni arkliai su kuriais buvo sunku greitai pavažiuoti. Gelbėjant žmones reikėjo palikti kulkosvydį. Jis gerai paslėpta ištikimoje vietoje.

Atsitraukta į Maldačonius. Bet gėlė partizanų širdys, kad reikėjo palikti kulkosvydis. Sulaukus nakties, sumanyta jį gražinti. Narsuoliai žvalgai slinko tylomis, pakeliui nuėmė dvi rusų sargybi ir prisiartinio prie vietos, kurioje paliko kulkosvydį. Kulkosvydžio bolševikai nebuvo radę, taigi partizanai pasiėmė jį su savimi ir nusinešė atgal. Kulkosvydis nežuvo — jį išgelbėjo. Partizanai gražino sau brangųjį ginklą.

Partizanai turėjo sąryšį ir su ana puse Lavėnos gyventojais. Gyventojai tuojau pranešdavo kokios permains įvykdavo rusų tarpe. Balandžio 10 d. sužinota, kad rusai spiečia savo jėgas ir rengiasi eiti pirmyn. Neužilgo pradėta atakos priėngimas ir pasigirdo pirmieji armotų šūviai. Partizanai pranešė vokiečiams ir padėjo trauktis atgal. Bet kaip tai buvo sunku palikti Pušalotą, už kurį tiek kautasi ir kuris daug kartų pereidavo iš vienu rankų į kitas. Ir šiuo kartu partizanai vėl bandė eiti pirmyn, bet buvo supami didžiųjų rusų jėgų, kurie apšaudė iš užpakalio partizanų gurguolę. Galop partizanai turėjo atsitraukti aštuonis varstus už Pušaloto į Daglėnus.

Prasidėjo paprastas tarimasis su vokiečiais, kad jie ateitų pagalbon. Drauge su vokiečiais partizanai eina pirmyn ir vėl užima Pušalotą. Einant pirmyn buvo pasiūsti žvalgai. Iš jų du matomai žuvo, nes atgal grįžo tik jų arkliai.

Pakviestieji vokiečiai atėjo su artilerija, iš kurios apšaudė kaimus ana pus Lavėnos. Rusai atsiliėpė ir jų šūviais buvo uždegti namai, kurių sudegė 17. Tuomet miestelio gyventojai prašė, kad partizanai išeitų iš miestelio, nes šiaip rusai sudegins visą miestelį. Partizanai paklausė ir išėjo į apylinkės kaimus.

Paskutiniu laiku rusai daro žvalgybų didelėmis jėgomis, net iki 70 žmonių. Vieną kartą susidūrė toksai skaitlingas jų žvalgų būrys su dvejais mūsų žvalgais. Partizanai metė savo arklius, pabėgo ir laimingai sugrįžo.

Luominė partizanų sąstata įvairi, bet daugiausia mažazemių ir darbininkų. Yra ir ūkininkų. Pušalotiečiai noriai stoja į partizanų eiles ir narsiai gina savo žemę. Vietos ūkininkų atsinešimas į savo gynėjus geras. Jie duoda visa: ir maistą, ir vežimų ir pinigų. Tik ūkininkų duosnumu ir užsilaiko partizanai. Ir vieni ir kiti ankštai susirišo, vieni kitiems gelbsti.

Ilgą laiką partizanai veikė, negaudami jokių žinių iš Kauno, nežinodami kas apskritai dedasi Lietuvoje. Tik vėliau pradėjo pasiekti gandai, kad visa Lietuva bruzda, kad kiekvienam kampeliui brangi Tėvynės nepriklausomybė, kad galop steigama kariuomenė, kuri gintų tą nepriklausomybę. Susižinota su Kaunu ir narsuosius partizanus pakvietė būti kariuomenės dalimi. Ir dėl to iš jų reikalauta pereiti į naujas vietas. Susidūmojo partizanai. Gaila jiems palikti savo gim-

tas vietas, kur tiek kovėsi, kur gynė gimtinius namus, kur gavo pirmą kovos krikštą, kur buvo pergalėti ir kur patys pergalėdavo, kur mažiausias žemės gabalėlis jiems buvo atmintinas. Susirūpino ir žmonės. Kas bus su mumis, jeigu išeitų mūsų gynėjai, palikę mus rusų sauvaliai. Vėly tegu daro mobilizaciją, stiprina gynėjų skaičių.

Ir nepersiskyrė.

Vyriausias Lietuvos kariuomenės vadas, žinodamas narsius ne vien pušalotiečių, bet visų joniškelių žygius, suteikė jiems Atskirojo partizanų mirties bataljono vardą. Pušalotiečiai-partizanai yra viena to mirties batal. kuopa. Narsuoliai įgavo vardą, kurį visai yra užsitarnavę savo narsumu.

Aš paliečiau tik mažutį Lietuvos sklypelį, tik vieną valsčių. O kiek tų valsčių yra Lietuvoje! Ypač pafrontėje ir dar tose vietose, kurios buvo atskirtos nuo visos Lietuvos, kurios gyveno savytu gyvenimu ir sulaukė iš kai-kur pamėgdžiojimų, paniekimų, įtarimų „respublikų“ steigime. Jos parodė, kad visiems rūpėjo tik vienas siekis. Visi gyvavo tik ta mintimi, kad gynus savo namus, kad gynus Lietuvos nepriklausomybę, kartu gi su tuomi steigiant Lietuvos valstybę.

V. S.

Žinios.

Iš Rietavo. Lietuvos valstybei besikuriant, iš visų Lietuvos kampų stojo vyrų kariuomenės eilėna tėvynės gintų. Tik vieni Rietaviškiai dėl viešos, o kai kada pusiau atviros bolševikų ir prie jų prisiplakusių bolševikėlių agitacijos, labai tame dalyke nuo savo kalmynų atsiliko. Tamsūs sodiečiai įvairių bolševikų agitatorių kurstomi labai kreivai žiūri į Lietuvos kariuomenės tvarkymosi. Gyvenant čionai savanorių būreliui sakydavo: „Kad tai ponų valškas“. Tuo laiku, kada kiti artymieji valsčiai k. a. Andrejavas, Švėkšna ir k. davė vis tik geroką savanorių būrelį, iš Rietavo valsčiaus išėjo vos keli. Gėda Rietaviškiams, kad jie tik namie sėdi ir geria alų tuo laiku, kada kiti jų tautiečiai kaujasi su mūsų priešais, siekdami tiek brangios mūsų tėvynės laisvės ir nepriklausomybės.

J. Varnėnas.

Mūsų lakūnai. Jaunutis mūsų kariuomenės aviacijos skyrius jau spėjo keletą kartų atsižymėti. Pastebėta, kad kai pasirodo mūsų aeroplanas, tai rusų tarpe kyla didis sumišimas: jie bėga į šalis, kad tik pasislėpus. Be to rusai suvisu atrato šaudyti ir pataikyti, taip kad aeroplanai nusileidžia suvisu žemai.

Šit kaip „Lietuvos“ korespondentas aprašo mūsų aeroplanų dalyvavimą mūsųose ties Panevėžiu:

„Dar prieš kovos pradžią, keturi mūsų aeroplanai, kaip arai išskėtę sparnus pasirodė ties Panevėžiu. Saulėta diena, gražus oras, gerai padėjo atlikti aeroplanams jų darbą.

Bolševikai pajutę, kad jiems reikės išsinešt iš Panevėžio, pirmiausia norėjo išvežti turtą. Jie buvo suvarę daug vežimų iš kaimų į stotį, kur stovėjo traukinys. Pirmiausia mūsų lakūnai išsklaistė vežimus, su-

sispietusių ties stotim. Traukinys, kuris turėjo vežti paskutinius turtus, pamatęs mūsų lakūnų darbus, pradėjo eiti iš Panevėžio. Du aeroplanai pradėjo jį vytis. Vienas iš vieno, kitas iš antro galo tuojau sustabdė traukinį: motoras buvo sugadintas.

Bolševikų raudonarmiečiai buvo susitelkę kolonomis, kad atremtų mūsų kariuomenės puolimą. Aeroplanai ir čia atliko savo darbą: jie pradėjo svaidyti bombomis į bolševikus. Tie išsigandę leidosi bėgti; čia aeroplanai nusileizdami net iki 20 metrų nuo žemės kulkosvydžiais retino hebėgančių bolševikų eiles; bolševikai guldavo žemėn, bet čia juos vėl prikeldavo mėtomos iš aeroplanų bombos.

Bolševikų išgastis sunku apsaityti: pametę viską, per laukus, arimus ir pievas jie leidosi, kur kas žinojo, gelbėti savo kailį. Dauguma krito kovos vietoj. Mūsų pėstininkai nubaigė lakūnų darbą: išsklaidytus bolševikus išvalė iš miesto.

Atakuojant bolševikų artileriją sumušė dvi armatas. Mūsų aeroplanai, nors smarkiai apšaudomi bolševikų, visi liko sveiki ir lakūnai nė vienas nenukentėjęs.

Garbė mūsų lakūnams gerai atlikusiems savo pareigas!

Vokiečių lakūnai išreikšti savo linkėjimus mūsų lakūnams atsiuntė šio turinio telegramą: „Širdingai sveikina draugus lietuvius dėl jų pasisekimų lakūnai 425; hauptmanas Dörfeler.“

Šiose kovose dalyvavo ir aviacijos (lakstytojų) dalies viršininkas, karininkas Petronis“.

Nemenkiau pasižymėjo lakūnai ir kitą sykį, kuomet gavo įsakymą padaryti žvalgybą Utenos miestelyje. Diena irgi pasitaikė giedri, ir bombos gerai krūto, keldamos sumišimą rusų tarpe. Išsigandę jie pradėjo bėgti automobiliais Dvinsko linkui. Grįžtant atgal kažkas sugedo motore ir lakūnas turėjo nusileisti viename sodžiuje, kuriame visgi nebuvo rusų.

Likusieji nerimavo ilgai nesulaukdami grįžtant. Bet lakūnas greit pataisė pagėdimą ir laimingai sugrįžo į savo vietą.

Sv.

Kaunas. Gėlių diena. Praėjusiame sekmadienyje Kaune buvo gėlių diena. Surinktieji pinigai eina sužeistųjų kareivių naudai. Diena išpuolė labai graži, saulėta. Miestas buvo iškilmingai papuoštas. Laisvės alėjos gatvėje stovėjo kioskos, kuriose gražios merginos pardavinėjo gėles. Miesto sodnas irgi buvo papuoštas ir jame iki vėlybo vakaro buvo įvairių loterijų.

Vakare prasidėjo gegužinės Vytauto kalne. Atsilankiusių veiduose buvo matomas linksmumas. Kai kur susirinkęs būrellis dainuodavo mūsų dainų, kiti šoko. Apskritai visos gėlių dienos įspūdis gražus ir malonus.

Kareivis.

Atsiųstos redakcijai knygos.

P. Ruseckas. Į laisvę (Iš mūsų atgijimo istorijos). Kaunas 1919 metai.

Valstybės Tarybos Statutas. Kaunas. Lietuvos valstybės spaustuvė. 1919 m.

Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos Pamatiniai Dėsniai. Lietuvos valstybės spaustuvė. Kaunas 1919 m.